

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. II. Leges paculæ ad excerptum scriptæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

P A R S A L T E R A.
E X C E R P T O R V M M E T H O D V S.

S E V

Q V O M O D O E X C E R P E N D V M S I T.

C A P V T P R I M V M.

Ingressus ad sermonem de Excerptorum modo.

E V L O G I V S. En uvas, Faustine, perhiemem servatas: praludamus fami hac promulside. **F A V S T.** Quid hoc novi moris in tua domo? Alibi vindemiam secundis mensis inserunt inter beata. Hic ferculorum omnium anreaambulones sunt uvæ. **E V L O G.** Me-

motiâ mihi refectas uvæ ambulantis, quam mea mihi Excerpta, ni fallor, explicabunt. Sed prius accusatio, de more novo, amolienda. Hoc cino tibi peregrinum, aut novum videtur, in prandii caput apponi uvas? Medicorum placitis fit. Ajunt stomachum eo succo, præsertim si recentes sint uvæ, non malè initiari, cum ad acuetam appetentiam, tum ad alvum ducendam. **F A V S T.** Ut sese dant initia, non tam dapes hodie, quam eruditionem prandebimus. Pareamus ergo Medicis, & uvas præmittamus offæ. Bromius præcedat Cererem. Sed tu interim, quæso, quod de ambulante uvâ cæperas, exequere. Prodigium luculentum, si uspiam uvæ ambulant. **E V L O G.** Qui sapit hæc gustatio? **F A V S T.** Puto Apianas esse, aded dulces sunt. **E V L O G.** Nec mea familia, nec aves id nesciunt: nam & illa, & illæ valde appetunt hoc genus vitis. Et quod sanè lepidum est, cum domesticos furtivæ vellitationis infimulo, culpam in aves regerunt, si aves loqui scirent, domesticorum gulam accuserent. Tu botrum hunc totum jugula; modò sapiat. Hospiti hæc victima debetur. Ceteri missus non obtineat te.

De ambulante uvâ, & legere me memini, & Excerpte. Heus puer porrige sis Adversaria illic, & Lemmata cum indicibus. Huc oculos, Faustine, & animum: cerne paginam Adversariorum centesimam quinquagesimam quartam. UVA AMBULANS majusculo characterè scriptum. Explicatio hæc est. Erinaceus erga suos catulos sollicitus paterfamilias, non patitur deesse illis pabulum, quod furto aut rapto colligit. In curam hanc intentus ingeniosè protinus furatur. Nam sub adultum Autumnum ad vitas perrepens uvarum baccas pedibus in terram decutit, quas, sese circumvolvens, spinis excipit, deinde in cavernam suam descendens illas catulis suis præbet decerpendas. Hoc nobis omnibus aliquando spectantibus & admirationem movit, & risum. Echinus verò sic acinus onustus speciem exhibuit uvæ ambulantis. Vin' & aliam explicationem?

Insigniorem uvam unus aliquis Macario Alexandri no detulit benevolentia argumentum. Macarius, qui seipsum odisse, & gulam sublingere jam didicerat, vicino suo, qui fractioris videbatur esse valetudinis, uvam obtulit. Ille humaniter gratias egit huic amoris officio, sed quia vicinum suum hoc edulio digniorem, quam se credidit, uvam retinere nefas censuit, & pertulit ad eum, qui proximus habitavit. Sed & iste obsequiosum

A hoc honoris ferculum alteri mittendum duxit. Et ille rursus ad alium, & alius iste iterum ad alium, & ita deinceps alter alterum sese potiore rarus, oblatum munus porò ambulare iussit. Sic uva per toguria plurimorum valde cstantia ambulans ad primum rediit, dum ignorarent singuli, qui primus mittere cepisset. Macarius sibi, suisque gratulatus de tam nobili continentia atque amoris specimine, Deo gratias egit. Sed nec se quidem hanc ambulante uvam vel libare sustinuit, in qua tot alii, charitatem & temperantiam exercuissent. En, Faustine, ambulante uvam. Hæc etymologia ferculum, aut poculum, quod in mensâ obit, ambulans cibus, ambulans calix congruè vocatur. Hæc mea mihi suggerunt Adversaria. Adde aliud ex eisdem, paginâ centesimâ septuagesimâ.

Turcæ vinum non bibunt, præsertim cum habent vi-
spectatores. In abdito, cunctisque arbitris remotis le-
gem violare, non ducitur religioni, dummodò potator
suos sibi oculos & linguam fideles spondeat. Licet ergo
liquorem vitis ex lege non bibant, uvas tamen com-
dunt quovis tempore recentes. Sed eas sic servant. Do-
lioli fundum sinap. foliis sternunt, dein botros impo-
nunt; iterum miscunt folia, iterumque ramos, dum
doliolum impleatur. Ut autem quicquid hinc vel aëris,
vel vacui est excludatur, multam affundunt, & arculam
diligentissimè obturant. Hinc mediâ hieme uvas exi-
munt, velut à vite recentissimas. Liceat paucula de uvis
attexere ut Excerptotum utilitatem, vel hinc etiam
discas.

Affirmat Plinius in interiore Africa parte botryones
ac uvas nasci tam grandes, ut infantium puerorum ma-
gnitudinem exuperent. Nil supra fidem locutum autu-
mo. Nam divinæ paginæ auctoritas astruit, Palestinæ
botrum eâ mole fuisse, ut illum vix duo viri ex Ne-
chel-Escol ad Israël's populum in veste detulerint, ad
fertilitatem terræ testædam.

Nicolaus Christophorus Radzivil Princeps Polo-
nus, eques Hierosolymitanus, cum in Palestinam habe-
ret iter, Alexandriae uvas Rhodias non spectavit ran-
tium, sed & comedit. De harum magnitudine oculus
testis affirmat; acinos earum esse ad instar nostratum
prunorum, illarum verò longitudinem tres partes unæ
nostratis exæquare. Hic botrus unicuique non prandii pro-
ludium, sed cena sit aut prandium.

De uvis pensilibus quæ multo tempore asservari so-
lebant, ut mea mihi lemmata dicunt, mentionem facit
Aurelius Macrobius lib. 4. Saturnalium c. 20. Hiero-
nymus Mercurialis l. 4. Variarum sectionum c. 11. Isa-
cus Casaubonus in Athenæum. En gustulum ad pome-
ridianam dissertationem nostram de modo Excerpten-
di. Sed seponamus tantisper ista, dum fami dentes ex-
cusserimus. Dum calet cibus, sapiet.

C A P V T I I.

Leges pauculae ad Excerptum scriptæ.

E V L O G. Parentatum est, si non gula, saltem fami.
Ergo ad refectum. Excerptum esse diximus. Nunc
porò

num non bibit, cum habet spectatores.

Foram methodus uvas conservandi.

Plin. lib. 4. Natur. hist. cap. 1.

Num. c. 13. v. 24. & 25.

Radzivil. in suo Hordosporico, ep. 3. mibi pag. 191.

Magnitudo uvarum Rhodiorum.

Qui innot
Ergo ad
lib. 4. c. 20.
qui Ref.
cap. 11.
lib. 4. c. 11.
Isacus
Casaubonus
lib. 4. c. 11.

Leges ad potè dicamus, quomodo sit excerptum. Leges ad A
Excerptum methodum præmitto.

Excerptum

1. MATVRE.
2. CVM IVDICIO.
3. ASSIDVE.
4. SELECTA & NOTATV DIGNA.
5. EXCERPTA subsecivis horulis RELEGE.
6. EDISCE quædam, non tantum EXSCRIBE.
7. FINEM studiorum ATTENDE.

Singula hæc paucis explicio, & quid hæc leges sibi velint, summam ac breviter instillo.

1. Excerptum maturum

1. EXCERPTUM MATVRE. Si fieri potest, à puero, & ab annis vegetioribus in hanc curam tota mente incumbe. Tardè namque copiosior erit supellex, quantum studium hujus industria fuerit diuturnius. Ut illis, qui ad fiduciam designantur, jam in ipsis cunis datur plectrum, & laqueata citharæ nondum omnino soluta compages, ut infantibus ipsa lux non sit antiquior, quam paternæ artis rudimentum: ita conducit hoc studiorum genus quam maturitatis inchoare. Nil tamen obstat quin senex & grandævus hoc artis compendium ordiatur. Præstat lenius, quam numquam incepisse.

2. Cum iudicio.

2. CVM IVDICIO. Hic Rhodius, sic saltus, hic omnis Excerptorum cardo vertitur. Quid transeas, quid Excerptas, è quibus auctoribus, quo titulo præfixo, quo lemmate adscripto, quâ classe quidvis recipias, noveris. Iudicium huic rei aptum hic commonere, non autem dare possumus. Absit iudicium, & labor ceteroqui utilissimus non multum commodabit: iudicio res fiat, & laborem fructus non leviter superabit. Vitii est omnia & obvia quævis excerptere; sed longè majoris est vitii nihil excerptere. Malim te in illam, quam istam culpam incidere. Hic ergo sæpius monendum sumus: Quod facis, fat cum iudicio.

3. Assidue.

3. ASSIDVE. Nec tantum lecta, sed etiam audita, quandoque etiam visa, in Notis referenda. Dicere solebat natu major Plinius: Nullum esse librum tam malum, ut non aliqua ex parte prodesset. Stylus itaque numquam è manibus dimitendus, & scribendi assiduitate, quod initio difficile videbatur, in naturam mitiorem cogendum: veluti feras cernimus sæpius manu plausas saltus & memora deducere. Quanto constantior fuerit hæc studendi sedulitas, tanto major erit excerptendi agilitas. Omni ergo lectioni miscetur enotatio. Nec ullum censuerim legendum librum, quin simul etiam excerptum.

4. Selecta & notatu digna.

4. SELECTA & NOTATV DIGNA. Nec enim omnia, ut dixi, in Notis trahenda. Quod obvium, quotidianum, protritum, millies decantatum est, sine damno transiri potest. Quamvis non raro in communissimis hallucinemur: nam licet ea sciamus, auctorem tamen, & librum, librique caput, aliæque rei attributa ignoramus. Ideo multa non quasi nota & invulgata spernenda, sæpe nec communissima negligenda sunt. Illos, qui hac in re nimii, & obvium quidvis in Excerpta rapiunt, perstringens Gellius: *Græci maxime, inquit, multa & varia lectitantes, in quascumque res inciderent, albâ, ut dicitur, lineâ, sine curâ à discriminis, solam copiam scitanti convertebant.* Ergo selige, & excerpte.

5. Excerpta horulis subsecivis relege.

5. EXCERPTA horulis subsecivis RELEGE. Ad sequentem lex ista spectat. Sic enim memoria firmatur, quando non solum exscribimus, sed exscripta, cum oportunitate, relegimus. Sic plerumque omnia & voluptati erunt legere, & cultui legisse, & usui meminisse. Incredibile dictu est, quantum mixtura hæc lectionis, memorie, scriptio ad omnem studiorum facultatem conferat. Qui nullas hoc genus vigilias vigilarunt, vix unquam eruditionis medioeritatem superarunt. Vigiliis hic opus est, non militatibus & rigidis, sed Socraticis & teinini non facilibus.

6. EDISCE quædam, non tantum EXSCRIBE & RELEGE, idque memoria colenda, quæ augetur, cum frequentius exercetur. Idcirco illustriora non tantum scribenda, & Notis inferenda, sed insuper etiam edificanda iudicio. Non enim cum Excerptum dico, excitationem memoria negligendam censeo. Alterum ab altero juvetur. Memoria opitulentur Excerpta, his illa suppeditat adjumentum. Hinc ista in familiaritatu, colloquiis cruditis, scribendis literis, disputationibus privatis & publicis dextrè misceri possunt, quò altius memoria inhaereant.

7. FINEM studiorum ATTENDE. Cum hoc Excerpta sunt committenda. Nam aliter Philologus excerptim aliter Orator, aut Concionator, aut Jurisconsultus, aut Astronomus, aliter Medicus, aut Theologus. Ad sua quisque studia hæc annotandi operam attemperet, quod brevi uberius dicemus.

CAPVT III.

Tres Excerptorum classes faciendæ, suis cuique assignandus Index.

Hic Faustine, seridè velim animum advertas. Id jam docendum, quod principio maxime visus es excerptere. Modus excerptendi nunc tradendus est. Tres assignandas classes, & suum cuique Indicem assignandum. Quidquid enim notatu dignum videtur, aut in LEMMATA, aut in ADVERSARIA, aut in HISTORICA Excerptum. Singulas classes sub aspectu dabo. Nunc eas breviter, ne peregrinæ videantur voces, explicio.

I. Classis, LEMMATA. Sic appello. Huc spectat, & in hanc classem referendum, quidquid historia non est, & fuscè non exferitur, sed annotatur tantum auctor, liber, caput, vel paragraphus, pagina, &c. Additis subinde vocalis seu clausulis: *Hic breviter, iste fuscè, ille optime.* Huc præcipue spectant virtutes, vitia, omniaque alia, quæ in sermonem familiarem adduci solent. Exempli gratiâ: Cælum, Sidera, Meteora; item Beatitudo, Cælestes, Elementa, Animantes, Volucres; Quadrupes, Pisces, Arborea, Montes, Metalla, Bombardæ, Horologia, Campanæ, Musica, Coronæ, &c. Infinita talia, quæ disceptationi hominum subijciuntur. Sed speciem Lemmatum sub oculos ponam singulari capite.

II. Classis, ADVERSARIA. Hoc illis do nomen. Huc spectat & in hanc classem enotandum, quidquid historia non est, sed tamen (nota discrimen à priore) paullo fuscius exferitur. Additis pari modo, auctore, libro, capite, pagina, &c. In hanc classem potissimum referuntur Ritus prisca, Epitaphia, Descriptiones insigniores, Sententiæ, vel Dicta uberius explicata, Rara, Admiranda, Nova, Vetera. Si tamen hæc, ut dixi, non sint historia, & plusculis verbis excerptantur. Exempla horum infra dabimus, ut nemo sit, qui ea non facili negotio capiat.

III. Classis, HISTORICA. Sic classem tertiam vocemus. Huc spectat, & in hac classe collocandum, quidquid historia est, vel (ut pueri loquuntur) exemplum, sive id fuscius exferatur, sive non: notatis pariter auctore, libro, capite; diligentiores etiam paginam obsecrant. Tribus his classibus triplex accommodandus est index in libro chartaceo, sed separato, ut docebitur.

Hæc classes ita constitutæ sunt, ut quidquid in lectione occurrit excerptum, notatu dignum, in unam illarum possit excerpti. Quidquid enim historicum est, ad HISTORICA: quidquid historicum non est, sed vel ritus prisca, vel simile quid, & cum explicatione aliqua videtur inscribendum, ad ADVERSARIA spectat. Quidquid aut historicum non est, sed virtutum, vel res aliqua quæcumque, de qua possit institui sermo, ad LEMMATA pertinet; si quidem auctor tantum sic